

Pleacă-te și mă sărută
 Foaie verde de cireasă
 Dulce-i gura la mireasă
 Iară zâc, iară mă-ntorc
 Cum să-ntoarce
 Frunza-n plop
 Către lună, către soare,
 Către cinstitu' nănaș mare:
 -Spune-mi, nănaș, bucuos
 Dac-am închinat frumos
 Și-m' întoarce osteneala
 Drumu-i rău și greu
 Mă dor pticioarele rău
 Ș-on pantof mni l-am stricat
 Cât pă drum am alergat
 Pân' aicea v-am aflat
 V-am aflat aci-ntr-un loc
 Într-un ceas bun cu noroc.
 Cu câte știm,
 Cu-atâtea ne folosâm
 Și plata nu plătim nimic
 Decât un păhărel cu vin
 La mireasă să-i închin.
 Foaie verde cărăjele
 Horinca-i pă la podele,
 Foaie verde cucuruz
 Păharu-i cu fundu-n sus.
 Foaie verde bosâioc,
 Să aibă miroii noroc
 Cizme negre, oi descâlța
 Poale albe, poale albe-oi
 sulfulca, măi
 Șai, la, lai, la, la

ruptura de nivel era simbolic asigurată și unde comunicarea cu Lumea cealaltă, cu Lumea transcendentă, era posibilă prin mijlocirea ritualurilor“ (Mircea Eliade, *Sacrul și profanul*, Humanitas, București, 1995, p. 32.) Observăm că toate inițierile presupun o *moarte simbolică*: scaldă rituală a copilului și a defunctului, renunțarea la nume în perioada de pregătire a nunții, de către mireasă. Prin moarte, indivizii sunt scoși de sub incidența timpului istoric, tocmai pentru a putea să primească dreptul unui *nou început*. Această renaștere într-o nouă stare stătea întotdeauna sub semnul sacralității totale. Inițierea nu era, deci, doar un proces mai lung sau mai scurt de formare, de devenire, ci ea era percepută ca o adevărată experiență magico-religioasă. De aici și marea atenție ce se acorda tuturor gesturilor pe care le făcea actantul principal, dar și toți ceilalți participanți la ritual sau ceremonial. Spre exemplu, apa primei scalde sau apa mortului nu se arunca oriunde pentru că pe ea, sau cu ea, se puteau face diferite vrăji; mireasa mergea la cununie cu fața acoperită pentru a fi ferită de acțiunea maleficului; mirii mergeau la cununie doar spre răsărit; nici mirii, nici cei rămași în viață în urma dispariției unui membru al familiei nu se întorceau acasă pe același drum pe care se duseseră la cununie/îngropăciune etc.

Asist. univ. DELIA RĂCHIȘAN
Univ. de Nord Baia Mare

Status incert și status dobândit (nașterea)

În societățile de tip tradițional, trecerea de la un status ontologic la altul este marcată de rituri, denumite de Arnold van Gennep „*Les rites de passage*“. Nașterea, căsătoria, moartea fac obiectul unor rituri de inițiere, rituri esențiale la nivelul comunității tradiționale. Riturile marchează viața omului de la naștere până la moarte. În opinia lui Arnold van Gennep, orice rit de trecere presupune o diviziune tripartită, stadii liminale: de separare, de prag, de agregare¹. În termenii lui Mihai Pop, tranziția între stări implică trei etape: despărțirea de vechea stare, trecerea propriu-zisă, integrarea în noua stare². În folcloristica românească, riturilor de trecere le sunt consacrate denumiri, precum: obiceiurile vieții de familie / obiceiurile din ciclul vieții / obiceiuri legate de momentele importante din viața individului. Trecerea de la un status la altul nu implică doar o simplă tranziție, ci și devenire, transformare, dobândirea

unui nou status.

În momentul trecerii de la un status de vârstă la altul, dintr-o lume nedefinită, din perspectivă folclorică (perioada prenatală) în lumea concretă a familiei, a neamului (lumea albă), datorită tensiunii, vulnerabilității, situației de incertitudine se produce, la nivel individual și colectiv, un dezechilibru. Nou-născutul, aflat la limita dintre preexistență și existență, pentru a fi acceptat de comunitate trebuie să dobândească un nou status – ontologic, social și religios.

Moartea ca trecere dramatică mediază între două lumi – lumea albă și lumea de dincolo, nașterea ca trecere din preexistență în ființare stă sub haloul sacrului. Conectarea la valorile sacre are menirea de a proteja nou-născutul, mama, dar și colectivitatea. Nou-născutul are un status incert și este dependent de moașă, mamă, preot, comunitate. Simpla existență biologică a noului membru reprezintă un potențial pericol pentru mamă (este amenințată de agenții malefici), dar și pentru comunitate: “*Simpla ivire a copilului... trecerea lui din nimic în domeniul existenței reale, fapt banal și miraculos totodată, aparența lui ambiguă: neajutorat, nevorbitor, lipsit de păr și dinți, dar totuși om, sunt angosante*”³. Formele de integrare, ale nou-născutului, în lumea albă erau foarte bine marcate ritual; azi asistăm la pierderea multora dintre gesturile vechi, fapt care conduce inevitabil la pierderea de semnificații⁴. Anumite interdicții, predicții mai funcționează și astăzi în societatea de tip tradițional.

Maleficul poate fi anulat prin anumite rituri reparatorii, prin **interdicții** respectate de mama-gravidă: “*Acest proces de modelare culturală a destinului copilului începe chiar înainte de naștere*”⁵.

Pentru a anihila malignul, mama-gravidă, colectivitatea iau măsuri prin practicarea actelor propițiative, apotropaice, prin respectarea unor interdicții: nu poartă haine înnodate – nodul este asociat cu practici specifice descântecului, nu ține în brațe flori / animale – se poate declanșa magia prin contagiune, nu balansează leagănul gol – poate surveni moartea copilului etc. Cel / Cea din pânțele mamei, venind din preexistență, având un status ambiguu poate fi revendicat(ă) de spirite malefice. Pentru a nu intra în contact cu astfel de spirite este indicat ca mama să poarte la gât o amuletă pe care sunt încrustate toate numele Avestiței (funcție demascatoare). Conform unei rugăciuni preluate din Dragomirna, Sfântul Arhanghel Mihail, confruntându-se cu Avestița care intenționa să sisteze nașterea pruncului Iisus, află cele nouăsprezece nume ale agentului malefic feminin: “*Aripa Satanei, Abaroca, Ogarda,*

Și pân-apă și pân-apă m-oi băga
La mijlocu Oltului la mijlocu
Oltului
Șai, la, lai, la, la
Tras-o doină tras-o doină
codrului.
Și bărbatu' și bărbatu' o ajuns
Șai, la, lai, la, la
Haida nevastă, haida nevastă
n-apoi
Ț-oi da, ț-oi da plug cu șase boi,
Șai, la, lai, la, la
Ș-o sută ș-o sută de taleri noi
Mânce-ț boii, ba mânce-ț boii
belitu
Și talerii, și talerii rujenitu.

*De la Paulina Ilea, Butcasa,
Codru, 1976*

Colinde

A. 29

Lilion ș-a nost domn

Din fecioara s-a născutu
On fiu mândru și plăcutu
Lilion ș-a nost domn
Lui Iuda i-a fost urātu
Iuda iubitor de banii
L-o vândut l-a săi dușmanii
Cu trizășicinci de-arjinți

Le-o da' la câinii de jizi
 Trizăși de arjinți
 Jos i-o pusu
 Și l-a lua' și l-a dusu
 Din Golgota la Pilatu
 Ș-acolo l-o judecatu
 Pă cruce de brad uscatu
 Cu sulița l-o străpunsu
 Sânjile pă stâlp o cursu
 Și mulțimea ș-o străgatu
 Să nu lesă să să versă
 Că nu-i sânje vinovatu
 Și-i păcat pă jos vărsatu.

De la Paulina Ilea, Buteasa,
 1976

**Colecția
 EMILIA BERINDAN**

A. 30

Ce sară-i și astă sară

Ce sară-i și astă sară
 Asta-i sara de Crăciun
 Și noi umblăm de corindăm
 Noi umblăm de corindăm
 Asta-i sara de Crăciun
 Și pe la curți de mari boieri, măi

Nesuca, Muha, Aspra, Huchica, Sarda, Vinița, Zoița, Ilinca, Merana, Feroa, Fumaria, Nazara, Hlubic, Nesatora, Geția, Samca...unde sunt

numele mele scrise nu mă pot apropia de acea casă și de acel om...“⁶
 Simion Florea Marian consemnează interdicții care trebuie respectate de mama gravidă: *“...să nu se uite lung...la lucruri și oameni sluți, urâți, ologi, șchiopi, orbi...“*. Pentru a elimina răul trebuie pronunțate formule de protecție (funcție reparatorie, forța cuvântului). În acest sens, Ștefania Cristescu Golopenția consemnează: *“Dacă vezi un om schilod să-ți aduci aminte. Pui mâna pe burtă și zici: ce-i în mine să nu fie așa!”⁷* Elena Sevastos precizează: *...văzând femeia ceva urât, spre a nu fi*

nou-născutul asemenea, zice: << nu văd unul, ci văd doi >>“⁸

Profesoara Narcisa Știucă identifică în articolul „Ipostaze ale Răului“ acte menite să eufemizeze forțele malefice: *Ideea de <stâng> este eludată prin denumire („copil din flori“, „urzicari“), prin simulacru („cununia la salcă, la proptă“, „învelirea miresei de către birău“), prin aluzie („după cei periți“ este primul copil născut viu după mai mulți morți), prin neutralizare („cu noroc“este copilul născut cu „căiță“, „cu codiță“ / “în cămeșă“, seme ale strigoilor). Gestul părinților de a jertfi sânge din degetul mic al mâinii stângi în schimbul neutralizării semnului malefic conferă cheia recunoașterii acestuia ca venind dinspre distrucție, disoluție, nefiresc, infirmitate, magie“.*

În Țara Lăpușului identificăm interdicții de factură tabuistică capabile să genereze răul: întâlnirea cu ființe umane cu defecțiuni fizice, lovirea animalelor din gospodărie, alimentația gravidei (fructe ajemenea). Profesorul Constantin Corniță, analizând obiceiuri în legătură cu nașterea (Ungureni – Zona Lăpuș), consideră că analiza factuală și de opinie relevă axa faptelor sociale – opinia grupului social este guvernată de un sistem articulat de interdicții *<< să nu ridice greutăți, să nu miroasă flori, să nu pună fructe pe lângă ea, să nu privească oameni infirmi sau urâți...>>* și axa reprezentărilor mentale *<< rit de prag, în general se consideră că interdicția este o piedică în calea duhurilor rele >>⁹*

I. A. Candrea, Tiberiu Graur subliniază rolul interdicțiilor și prescripțiilor

Foto F. Săteanu, Interior țărănesc

Cine nu primește sfat, nici nu îi de ajutorat.

de natură medicală. I. A. Candrea pune accent pe veridicitatea practicilor de natură medicală din lumea satului¹⁰, Tiberiu Graur consideră că interdicțiile au la bază analogia și contagiunea¹¹.

Graviditatea conferă mamei un status ambiguu. Mamei gravide îi sunt interzise și anumite roluri pe care alte femei și le pot asuma – nașă la botez / nuntă etc. Nașterea ca posibilitate de întregire a comunității, a spiței de neam trebuie percepută ca un început. În opinia Narcisei Marcoș, nașterea stimulează actul genezei timpului calendaristic la început de an¹². Unele legende, care circulă în societățile tradiționale, amintesc de substituirii între copiii Diavolului și copiii pământenilor. Dacă pornim de la premisa că opusul binelui este răul, iar contrariul frumosului este urâtul sau că la polul antagonic al vieții este moartea, atunci și legendei trebuie să-i corespundă o *antilegendă*. Preluând noțiunea de antilegendă de la profesorul Silviu Angelescu și pornind de la convingerea că prin intermediul legendei, forma umană de manifestare a binelui este convertită într-un model demn de a fi imitat¹³, considerăm că prezența unor antimodele (Diavol / milostene / strigi / Fata Pădurii), care se dedau la rapt, ne determină să catalogăm acești protagoniști ca fiind antieroi: “*În Siret era una Mărdăreasca...avea un copil schimbat...Ea lua sama că toată mâncarea ce lăsa în oale și talgere o mânca cineva. Niște vecini au învățat-o să pândescă ș-a văzut cum copilul din leagăn se întindea și mânca totul*” (cf. Elenei Niculiță-Voronca). Șansa unui astfel de copil (substituit) de a se integra în comunitate, așa cum precizează și Vasile Scurtu, este nulă: “*iel nu crește...îi nemuric*”¹⁴. Nou-născutul (puiul de om) pentru a fi integrat în comunitate trebuie să dobândească un status social, individual, religios, cel înlocuit, nu este de natură umană și este sub tutela maleficului: “*cu capul mare..cu picioare moi*”¹⁵. Substituirile determină săvârșirea unor practici cu funcție reparatorie – pentru a nu veni spirite rele (întunericul favorizează venirea unor fâpturi malefice) se aprinde de la naștere până la botez lumânarea (rol benefic, funcție apotropaică și de purificare) / copilul schimbat este lovit cu nouă spini creșcuți în acel an / este bătut cu mătura.¹⁶ Tendința de anihilare a nașterii / substituirea aparțin stării de separare. În articolul „*Nașterea-lecturi și interpretări*”, profesoara Narcisa Știucă asociază Striga cu o divinitate străveche, similară altor reprezentări feminine (Joimărița, Înătoarea) care pedepsesc delăsarea sau nesocotința femeilor. În opinia specialistei, schimbarea copilului de către *Strigă sau Fata Pădurii* este una dintre temele predilecte narațiunilor de tip „memorata”. Nașterea intră în corelație cu realul (rituri de inițiere), cu mitul (masa ursitoarelor), cu mitologicul care „supraordonează efortul de apărare a universului, echilibrat și stabil de

Pe la curți de mari boieri
Asta-i sara de Crăciun
 Și iar boierii nu-s acasă
 Dimineața lui Crăciun
 Și că-s în codri să vâneze
 Că-s în codri să vâneze
Dimineața lui Crăciun
 Păi nimica nu vânară
 Da nimica nu vânară
Dimineața lui Crăciun
 Și num-on pui de lebrejoară
 Num-on pui de lebrejoară
Dimineața lui Crăciun
 Și-ntinsă pușca să-l împuște
 Întinsă-i pușca să-l împuște
Dimineața lui Crăciun
 Și hop, hop, hop
 nu mă-npușca
 Că nu-s vânătoarea ta, măi
Dimineața lui Crăciun
 Și că nu-s hiară de pădure
Dimineața lui Crăciun
 Păi m-o blăstămat măicuța,
 Să hiu hiară de pădure
 Șapte ai și șapte zâle
 Păi și io hiară gâta-oi
 Și n-apoie întoarce-m-oi,
 Și-napoi întoarce-m-oi.

*De la Gheorghe Ciontos,
 Remetea Chioarului, 1976*

Pă tăți să-i ascuți, da din mintea ta să nu ieși.

A. 31

Mulțumitură după colindă

-Am ajuns această sară
de dulce
Să dați la prunci ceva
să-mbuce
Ceva clisă grasă
Pân frigare trasă
Cu sulița-mpunsă
Pă la gura noastră dusă
Să ne dați vreo două mere
C-așa ni să cere
Ș-un colac
Pă traista noastră măsurat
Ș-o bucată de slănină
Să ne unjem la inimă
Ș-apăi una de cârnaț
Să ne trajem pă sub nas
-Haidat' în casă, măi!

De la Gheorghe Ciontos,
Remetca Chioarului, 1976

insolitul nașterii“.¹⁷ Uneori, femeia-gravidă conștient / inconștient, datorită încălcării interdicțiilor ratează comunicarea cu sacrul și determină apariția spiritelor malefice, spirite semnalate și de Artur Gorovei: **strigoi** („dacă fură un lucru și-l pune la spate, copilul va fi cu coadă...“), **strigoi morți** (copii concepuți prin amestecarea diavolului, a femeilor care fac farmece), **pricolici** (ființe omenești, blestemate sau ursite să se schimbe în lupi până se împlinește blestemul), **tricolici** (din doi pricolici), **moroi** (făcuți de o fată mare și uciși / îngropați de vii – „e duh rău...nu fuge de cruce, căci și el e din creștini“). Dacă o femeie știe că cea gravidă se află în iminența facerii se poate întârzia apariția copilului. Femeia, în cauză, poate fi dezlegată prin stropirea cu apă ținută în gură¹⁸. Pentru a induce în eroare duhurile malefice, până la botez, copilul primește nume ciudate care „*prin forme neînsemnate:*

Coca, Bebe abate atenția, păcălește duhurile necurate“.¹⁹ În comunitatea tradițională, nașterea este conectată la valorile sacre prin taina sfântă a Botezului. Noul membru primește un status religios, preotul îl integrează în societatea creștină, eliminând răul congenital și inserându-i prin harul Botezului, o forță nouă cu rol de protecție, astfel încât “*nu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine*“ (cf. Galateni 2, 20). Așa cum subliniază profesorul Dumitru Stăniloae, prin Sfintele Taine, omul intră în relație cu toate Persoanele divine, devine părtaș vieții treimice și tot ele mențin în Biserică tensiunea către lumea de dincolo, în Eshaton²⁰. Prin Taina Sfântului Botez, prin primirea numelui neinițiatul dobândește identitate. Profesorul Ene Braniște precizează că Boboteaza, numită și Sărbătoarea luminilor, ca și Taina Sfântului Botez mai poartă denumirea de luminare.²¹ Prin naștere nou-născutul dobândește status ontologic, prin integrarea în colectivitate status social, prin Taina Sfântă a Botezului, status religios.

Relația moașă-nou-născut-mamă

Nașterea, marea integrare în destinul teluric, implică o apariție, un început care se repercutează asupra echilibrului preexistent, asupra relației dintre moașă-prunc-mamă.

Perioada primei copilării presupune parcurgerea a șapte subetape distincte, stabilite pe baza a trei coordonate comune, *copil-mamă-grup*, dar având fiecare note caracteristice ce provin din câmpul de acțiune diferit sferei numinoase: *subetapa prenatală, momentul nașterii, subetapa perinatală, lăuzia, până la împlinirea vârstei de șase luni, de la șase luni la un an și subetapa care se poate prelungi până la trei ani*.²²

Moașa interrelaționează cu cuplul mamă-copil ca intermediar la nivel ontologic (colectivitate) și mitic (masa ursitoarelor). Când mama era nevoită să nască în altă parte (pe câmp etc.) moașa oficia botezul, numit “*închinarea la moașă*“²³. Romulus Vulcănescu subliniază relația nou-născutului cu matricea germinativă; în opinia sa, *Gaia* trebuie „*să primească, mai întâi pe nou-născut*“²⁴. Moașei îi revin anumite roluri:

prima scaldă (pregătea vasul nou, plante – busuioc, bujor, mărar, bucăți din colacul miresei, steagul de nuntă, monedă de argint, miere, ou, lapte - magie simpatetică, prin contagiune) în vederea infuziei de putere asupra copilului (în momentul actual se pune accent pe abundență – mutație funcțională), *prima urare* („*Scump ca argintul / Dulce ca mierea / Bun ca pâinea, / Sănătos ca oul / Rumen ca bujorul, / Atrăgător ca busuiocul / Alb ca laptele*“²⁵ (funcție augurală), *înfașurarea* nou-născutului în cămașa albă a tatălui de la căsătorie (băiat) / în spăcelul mamei (fată), *pregătirea* mesei ursitoarelor (participau și lăuza și copilul). Lucia Berdan, în studiul *Fețele destinului*, subliniază că în cazul în care moașa „*nu visează nimic, în noaptea când a fost pusă Masa ursitoarelor, copilul va muri*“. Ursitoarele apar în număr de trei, dar cea șchioapă²⁶ provoacă tensiune: „*urzește după cum a fost mulțumită sau nu, adică bine sau rău, zicând: << Să aibă traiul meu din (cutare) zi și somnul meu din (cutare) noapte*“²⁷. În articolul „*Nașterea-lecturi și interpretări*“, profesoara Narcisa Știucă, alegând texte *cu / despre* ursitoare din tot spațiul balcanic ne convinge de forța mitului Ursitoarelor perpetuată până în zilele noastre și subliniază că prezicerea viitorului de către Ursitoare se leagă de momentele importante din viața omului: nașterea, căsătoria și moartea.

Apa primei scalde este aruncată pe flori pentru ca nou-născutul să fie frumos și atrăgător ca florile“ / la rădăcina unui copac pentru că

„*în vârful lui stă soarta copilului*“²⁸.

Moașa are rol de adjuvant și mediator: pe nou-născut îl integrează în lumea albă, îl prezintă nașilor în momentul ceremoniei (cumetriei / colăciunii), pe lăuză o reintegrează în normal.

Cuvântul moașă, sinonim cu „*bătrână, babă, maică, bunică*“²⁹ (uneori rolul moașă-nașă coincidea), utilizat doar în Maramureș cu sens restrâns, înregistrează, în funcție de zonă, o serie de denumiri (moașa de neam /

Foto F. Săteanu, Interior țărănesc

Colecția
FLORICA LEVENDULA

A. 32

Coborât-o, coborât

Coborât-o, coborât
Ziuărel de zi
Înjerul Domnului Sfânt
Ziuărel de zi
La păstori în Viflaim
Ziuărel de zi
La păstori în Viflaim
Ziuărel de zi
Că s-o născut Fiul Sfânt
Ziuărel de zi
La păstori în Viflaim
Ziuărel de zi
Păstorii l-au întrebat
Ziuărel de zi
Veste bună aduce-v-oi
Ziuărel de zi
Că s-a născut Fiul Sfânt
S-au născut pe fân uscat
Și-i al lumii împărat.

De la Gheorghe Ciontoș,
Remetca Chioarului, 1976

A. 33

Mulțamnitură:

-În vârșuțu' nucului
Cântă-și puiul cucului
Tăt cântă și-ș' cırıptește
Și la gazdă-i mulțamește
C-on hiruț de busuioac
Să aivă gazda noroc
C-on hiruț de mintă creață
Să aivă gazda viață.

De la Gheorghe Ciontoș,
Remetea Chioarului, 1976

Colecția**EMILIA BERINDAN**

A. 34

La fâgădău' Evii

La fâgădău' Evii
Să uspăță voinicii
Când era cătă desară
Cu Evuța credințară

de buric / de moștenire / de ocină / de coșarcă / de baștină).

Comunicarea directă, de tip unidirecțional, de la mamă la copil, se întrevește și prin cântecul de leagăn, moment în care: „*atitudinea dominantă este una de intimidare, de afecțiune și de ocrotire mai ales. Formulele de adresare – puiul mamei, puiuț, pui de om – trebuie luate nu ca metafore, ci strict denotativ, cu sensul de ființă în prima perioadă de viață, mică, slabă, neajutorată*”³⁰.

După botez, mama își va recăpăta drepturile pierdute în cele nouă luni, fără ca relațiile cu moașa, nașii să fie estompate.

Nu doar nașterea interrelaționează cu sacrul, ci și societatea tradițională este conectată la valorile sacre. În opinia cercetătoarei Narcisa Știucă: “*O serie de credințe – traduse aproape întotdeauna prin gesturi și acte magice și magico-rituale - au nu atât un rol divinotoriu sau predictiv, cât unul ce dovedește aspirația omului spre favorurile Sacrului*” (articolul „*Condiția nou născutului și tendința Sacrului*”). Artur Gorovei amintește câteva credințe: “*femeia care a născut și moașa sunt spurcate*”, dacă **lehuza** „ar întâlni o altă femeie care are copil mic, ar muri pruncii amândurora”, „*ursitoarele torc firul vieții*” și prescripții: apa neînceptută trebuie adusă pentru scaldătoare „*după răsăritul și înainte de apusul soarelui*”, după ce este scos din apa în care a fost cufundat, „*copilul trebuie învelit în crijmă*”³¹

Relația moașă-copil-mamă se prelungește și după ce copilul a depășit vârsta primei copilării: “*o dată ce mama îl părăsește, prin ieșirea din lăuzie și apoi prin înțârcare, nașa și moașa de buric sunt în continuare garanții spirituale ale copilului în fața grupului*”³²

Profesorul Nicolae Constantinescu subliniază că relația moașă de neam-copil-mamă, consacrată prin anumite rituri și ceremonii viguroase încă în anumite zone ale țării, este reflectată și în terminologia și apelativele folosite de cele trei personaje: moașa o numește pe femeia moșită „*nepoată*”, iar pe copil „*nepot*”³³.

Relația moașă-copil-nașă anticipează constituirea unei alte relații stabile – relația nași-copil-fini.

Note

1. Arnold van Gennep, op. cit., 1996, p. 25-32;
2. Mihai Pop, Pavel Ruxândoiu, idem. p. 218;
3. Irina Nicolau, Ioana Popescu, art. „*Introducere în etnologia primei copilării*” în *Revista de Etnografie și Folclor*, tom. 28, 1983, nr. 1, p. 47;
4. Delia Suiogan, *Simbolica riturilor de trecere*, Editura Paideia, București, 2006, p. 114;
5. Lucia Terezea Ofrim, *Ce mi-e drag nu mi-e urât*, Editura Paideia, București, 2002, p. 74;
6. Simion Florea Marian, *Nașterea la români*, op. cit., p. 149;
7. Ștefania Cristescu Golopenția, *Drăguș, un sat din Țara Oltului. Credințe și rituri magice*, Institutul de Științe Sociale al României, 1944, p. 44;
8. Elena Sevastos, „*Nașterea la români*” în *Literatură populară*, vol. II, Editura Minerva, București, 1944, p. 142;
9. Constantin Corniță, *Obiceiuri în legătură cu nașterea, căsătoria și moartea în Ungureni – Zona Lăpuș*, Editura Umbria, Baia Mare, 1998, 12-13;
10. I. A. Candrea, *Folclor medical românesc comparat*, Casa școalelor, București, 1944, p. 96-97;

11. Tiberiu Graur, *Schimbări structurale și funcționale în sistemul obiceiurilor de familie*, Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei, Cluj, 1978, p. 439;
12. Narcisa Marcoș, art. „Premise la o reconstituire mitică a ceremonialei nașterii” în *Folclor literar*, VI, Timișoara, 1985, p. 133;
13. Silviu Angelescu, *Legenda*, Editura Valahia, București, 2002, p. 75;
14. Vasile Scurtu, „Cercetări folclorice în Ugocea românească” în *Anuarul Arhivei de Folclor*, București, 1942, p. 155;
15. Elena Niculiță-Voronca, idem p. 503;
16. idem 513-514;
17. Irina Nicolau, Ioana Popescu, art. cit. p. 47;
18. T.T.Burada, „Obiceiurile nașterii poporului roman din Macedonia” în *Convorbiri literare*, an XXVII, București, 1892, p. 39;
19. Irina Nicolau, Ioana Popescu, art. cit., p. 54;
20. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Din aspectul sacramental al Bisericii* în ST, nr. 9-10/1966, p. 534;
21. Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Liturgică generală cu noțiuni de artă bisericească*, Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Românești, București, p. 183-203;
22. Irina Nicolau, Ioana Popescu, art. cit., p. 48-49;
23. Romulus Vulcănescu, *Mitologie română*, Editura Academiei Române, București, 1985, p. 446;
24. Constantin Eretescu op. cit. p. 85;
25. Ion Mușlea, Ovidiu Bârlea, *Tipologia folclorului*, Editura Minerva, București, 1970, p. 428;
26. Simion Florea Marian, *Nașterea la români*, idem. p. 115;
27. idem p. 66;
28. Romulus Vulcănescu, *Coloana cerului*, Editura Academiei, București, 1972, p. 53;
29. Grigore Brâncuș, *Vocabularul autohton al limbii române*, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983, p. 110;
30. Nicolae Constantinescu, *Etnologia și folclorul relațiilor de rudenie*, Editura Univers, București, 2000, p. 166;
31. Artur Gorovei, „Datinile noastre la naștere” în *Literatura populară*, Editura Minerva, București, 1976, p. 254-265
32. Irina Nicolau, Ioana Popescu, art. cit., p. 50;
33. Nicolae Constantinescu, op. cit. p. 135;

BIBLIOGRAFIE

- Comanici, Germina, *Cercul vieții*, Editura Paideia, București, 2001;
- Constantinescu, Nicolae, *Etnologia și folclorul relațiilor de rudenie*, Editura Univers, București, 2000;
- Gennep, Arnold van, *Riturile de trecere*, trad. rom. Lucia Berdan, Nora Vasilescu. Studiu introductiv de Nicolae Constantinescu, Editura Polirom, Iași, 1996; 1998
- Gorovei, Artur, *Literatura populară*, Editura Minerva, București, 1976;
- Marian, S. Florea, *Nașterea la români. Studiu etnografic*, Editura Academiei Române, București, 1892;
- Nicolau, Irina, Popescu, Ioana, „Introducere în etnologia primei copilării”, în *Revista de Etnografie și folclor*, nr. 1, , tom 28, 1983;
- Pop, Mihai, *Obiceiuri tradiționale românești*, Institutul de Cercetări Dialectologice, București, 1986;
- Sevastos, Elena, „Nașterea la români”, în *Literatură populară*, vol. II, Editura Minerva, București, 1990;

Cân' de zuă să zăre
 Carăle pă drum vine
 După Eva clopote
 Mirele din grai grăie
 Ieși afară, soacră mare,
 Și deștide porțale
 Să untrăm cu carăle
 Soacra-afară c-o ieșit
 C-on păr mare despletit
 Cu lacrămni până-n pământ
 O, cine-o fo' ieri mnireasă,
 Amu-i moartă după masă.
 De nu crezi, haida și vezi
 Că tăta-i în haine verzi
 Mnirele-n cas-o intrat
 Păstă masă s-o plecat
 Și pă Eva-o sărutat
 Poți hii Evă hodinită
 Că nu mi-ai fo' rânduinită
 Na, soacră, banii de doi boi
 Și te du-n târguț la noi
 Ie-m' on rând de haine sure
 Să știu c-am fo' și io mnire.

*De la Aurica Ciontaș,
 Remetea Chioarului, 1976*

Cu șchiopii în loc de șezi, te înveți să șchiopătezi.